א)וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ולמאן דאמר מלמדין א] שתויי יין הוה ליה שלישי ושלשה לד"ה ב)אין מלמדין: עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו פסול ב]: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר א)חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה וצריכא דאי אשמעינן כלי ג] משום דלאו מינא דבשר נינהו אבל בהמה דמינא דבשר הוא אימא לא ואי אשמעינן בהמה דלא מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא ג)תניא רבי אליעזר אומר ב)רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת ויעבוד עבודתו כשירה ואם לאו עבודתו פסולה בעי רבי אמי ג)נדלדלה האבן ועמד עליה מהו היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך דודאי חייצא כי תיבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמה דמחבר' דמיא או דילמא השתא מיהא הא תלישא רבה זוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי ד)נעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מיבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמיבעיא ליה דרך שירות בכך או ז)אין דרך שירות בכך תיקו: קיבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר: ת"ר ה)[1]באצבעו ד] ולקח י)מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבע ד] ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אמר ר"ש וכי נאמרה יד בקבלה אלא באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין הואיל ולא נאמרה יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ור"ש ממה נפשך אי אית ליה גזירה שוה כי לא נאמרה יד בקבלה מאי הוי ואי לית ליה גזירה שוה כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי אמר רב יהודה לעולם לית ליה גזירה שוה והכי קאמר וכי נאמר יד ימין בקבלה הואיל ולא נאמר יד ימין בקבלה קבל בשמאל כשר א"ל רבה א"ה אפילו נתינה נמי ועוד וכי לית ליה לר"ש ג"ש ז)והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש והכי קאמר וכי נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמר' יד בקבלה אלא אצבע ואי אפשר לקבלה באצבע קיבל בשמאל כשר אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי ה] לרבינא איפשר דעביד ליה אזן לשפת מזרק ומקבל (א) בה אלא אמר אביי ו]

שני כתובין הבאין כאחד. דבתרוייהו ז] כתיב קראי למיתה בסנהדרין באלו הן הנשרפין [פג:] וטובא קשיא לי בגוה חדא דמה לו ללמוד מהן הא מיתה בגופה כתיב דכיון דזר הוא והזר הקרב יומת דהא מחוסר בגדים נמי הכי ילפינן ליה בסנהדרין [שם] אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והוו להו זרים ועוד א"כ חילול עבודה לא נילף מיניה דבחילול נמי קראי טובא איכא: **הואיל ורצפה מקדשת** ח]. לעמוד לשרת שהרי דוד קידשה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדאמרינן לקמן בשמעתין כי קדיש דוד כו': **וכלי שרת מקדשין** ט]. כדכתיב וימשחם ויקדש אותם (במדבר ז): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת.** בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן (ויקרא ד) ח) שתהא לקיחה בעצמו של כהן: **וצריכא.** למיתני במתני' חלילת כלים ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה: **דלאו מינא דבשר אדם הוא.** וכיון דאינו ממין אדם כלל הוי ט) מין בשאינו מינו וחוצץ: **רגלו אחת על האבן.** שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה: **נידלדלה.** אבן אחת י] מאבניה מקביעותה ומתנענעת ברצפה: **נידלדלה.** לכאן ולכאן: **נעקרה.** לגמרי והגומא נראית שם ועמד בגומא ועבד: **כי קדיש דוד.** שהיה יא] מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (יד. טו:): **תיבעי ליה כל העזרה כולה.** שנטלה רצפה שלה: **דרך שירות בכך.** מי הוי אורח ארעא ומיקרי שירות או לא: **באצבעו ולקח.** דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות הטילו הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה דורשהו יב] לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דילפינן לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין: **וכי נאמרה יד בקבלה.** קס"ד דאם נאמרה בה יד הוה ר"ש מודה בה אבל יג] באצבע לא יליף בה ימין. לקמן בעי לה ומשנינן לה: **אלא באצבעו ונתן כו'.** בהא מודינא לך דזריקת חטאת בעיא ימין: **ור"ש.** דאמר אי הוה כתיב בה יד הוה יליף לה ימין ומאצבע לא יליף: **ממה נפשך אי אית ליה ג"ש** יד]. דילפינן יד יד דקמיצה ממצורע דכתיב ביה על בהן ידו הימנית אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין: **כי לא נאמר יד בקבלה מאי הוי.** הרי נאמר בה אצבעו ונילף אצבע אצבע נמי מהתם דכתיב במצורע [שם] וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ה"ג **לעולם לית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר יד ימנית כו':** **אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר בה** טו] **יד בקבלה.** אי הוה כתב יד שהיא טז] ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוא יז] איכא למידרש נמי אקבלה והואיל ולא נאמר כאן יד אלא אצבע ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה ע"כ משום נתינה הוא דכתיב יח] בה שהוא ראוי לה ולא משום קבלה נמצא שאף אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל בשמאל כשר: **אוזן.** כמו שעושים לכדים של חרס שקורין מאניק"ו: **ומקבל ביה.** בההוא אוזן מקבל את הדם באצבע שתוחב אצבעו לתוכה ונושא את המזרק ומקבל:
נדרש.

זר הוי קרא שלישי וא"כ ליהוו שלשה כתובין הבאין כאחד ולמאי דפרישית אתי שפיר דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא יט] אלא משום דאשכחן דזר הוי במיתה ולכך אמרינן דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דיליף מביניא כ] קשה דהוה ליה שלשה כתובים הבאין כאחד ובקונטרס פירש וה"ה נמי דמצי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובים הבאין כאחד דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיבא ביה מיתה אלא משום דזר הוא וחדא מינייהו נקט ואי איפשר לומר כן דבהדיא אשכחן מיתה במחוסר בגדים בפרשת ואתה תצוה ומיהו פירוש הקונטרס על כרחין עיקר דבסנהדרין סוף פרק הנשרפין (דף פג: ושם ד"ה אין) יליף בהדיא מחוסר בגדים במיתה משום דהוו להו זרים דאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ומיתה דכתיבא בפרשת ואתה תצוה מפרש ה"ר יעקב מאורלינש דבמכנסים כתיב וקרא דוחגרת דדריש מיניה בריש פירקין י) בסנהדרין כא] אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם והוו להו זרים איצטריך לשאר בגדים ומיניה לא הוה ילפינן מכנסים דלא כתיבא בההיא פרשתא ומיהו למאן דמרבי ביומא (דף ה:) מכנסיים מוזה הדבר [וי"ו מוסיף על ענין ראשון] קשה מיתה דכתב רחמנא גבי מכנסים למה לי ועוד קשה לפירוש הקונטרס דליהוי זר ומכנסים ושלא רחוץ שלשה כתובים: **הואיל ורצפה מקדשת** כב]. דוד קידשה כדפירש בקונטרס ואע"ג דשלמה בנה הבית דוד קידשה כדאמר לקמן בשמעתא כי קדיש דוד וכו' ובירושלמי דפרק ב' דשבועות אמרינן דוד זה מלך גד זה נביא. ומה כג] שפירש בקונטרס שקידשה בשתי תודות ובשיר אינו כן דעזרה אינה מקדשה בשתי תודות אלא בשירי מנחה כדאיתא בשבועות (דף טו.) כד]: **הואיל ורצפה מקדשת.** פירוש דמקדשת האדם לעבוד עבודה שם דאינו יכול לעבוד במקום אחר וכלי שרת פירוש בגדי כהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת דהא כתיב על בשרו כדאמרינן לעיל (דף יט.) ובגדי כהונה קרי להו כלי שרת כדאמר לעיל (דף יג.) שתהא בכהן כשר ובכלי שרת ובקונטרס פי' שבכלי כה] שרת ממש שלא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן שתהא לקיחה בעצמו של כהן ואם תאמר מדחשיב כו] ליה הכא חלילה ולעיל [יט.] נמי דפריך ותיפוק לי משום חלילה וגבי ההוא דכריך ידיה בשיראי (פסחים דף נז.) אלמא לקיחה ע"י ד"א לא שמה לקיחה ובפ' לולב הגזול (סוכה דף לז.) קאמר רבא דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ויש לומר דהתם (ב) [לא] איירי כגון דכריך ידיה בסודר ונוטל לולב דהא ודאי לא הוי לקיחה אלא דכריך ליה ללולב בסודרא כז] ונוטלו ובאותו ענין מייתי רבא ראיה מאזוב וכן צריך לומר מתוך שמעתא דהתם [דף לז:] דקאמר רבא גופיה מין במינו אינו חוצץ הא בשאינו מינו חוצץ ואמאי והא לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ושמא כח] חד מינייהו רבה ולמאי דפרישית ניחא דכי כריך ליה ללולב בסודר אף על פי שאינו חיבור גמור הוי כמו בית יד ולהכי חשיב ליה לקיחה וקצת קשה מההיא דיומא (דף נח.) דקאמר הניח מזרק בתוך מזרק מהו מאי קא מיבעיא ליה הא כי האי גוונא הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה דליהוי כט] חילון בית יד לפנימי ויש לומר דאי אחיז ליה חילון בדופניו שמטלטל הפנימי על ידו הכי נמי דהויא לקיחה מטעם בית יד אלא הכא במאי עסקינן כגון שנושא החילון מתחתיו דלא מהני כלל לפנימי ל):

מסורת הש"ס

א) קידושין כד. וש"נ], ב) שם לה., ג) תוספתא קרבנות פ"א ה"ה, שבת צג:, כעי"ז עירובין כה. סוכה כג., ד) לקמן כו. יומא נח., ה) [עיין תוס' יומא נג: ד"ה שאת] ת"כ ויקרא חובה פ"ט ה"א, ו) [מנחות יט. ע"ש], ז) מנחות י. תו' פ"א ה"ה, ח) לקמן מז:, ט) סוכה לז:, י) דף יז: ובסנהדרין פג:, כ) [וע"ע תו' פסחים נז. ד"ה דכריך וביומא נח. ד"ה מין ובסוכה לז. ד"ה כי היכי [צ"ל ד"ה דבעינא]:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם

אלא באוכל מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר וכי אפשר לומר כן, מאחר שהוכשר חוזר ויפסל, ואם לא ירצה לא יתכפר האוכל נותר קאמר, וכי יש כפרה לחייבי כריתות, ועוד לא ירצה הקרבן משמע, ותו מי אצטריך למימר דליך לא מכפר על המחוייב כרת, והא עון הקדשים כתיב ולא עון האוכלים, וכלישנא קמא גרסינן בתו"כ ועיקר הוא, והאי דקרי להאי פיגול ולהאי נותר משום דתו"כ מדרש הוא ונקט לישנא דקרא (פסחים טז:) **הא אינו נושא וכו'.** הא לשון מעתה הוא, מעתה אי אתה מוצא שיהא נושא אלא עון קרבן טומאה, ומאי שנא דשדינן ליה לקולא, הואיל ומצינו בה קל אחר שהותרה לצבור מכלל איסור שביחיד, הלכך שדי ביה נמי לקולא שיהא הציץ מרצה אותה בקרבן יחיד (יומא ז:). או: הא כמו הרי, כלומר הרי יש לך להבין על כרחך שאין לך עון הקדשים שיוכל ציץ לרצות עליו אלא עון טומאה, ומאי שנא טומאה מפסול יוצא ושאר הפסולין: **שהותרה מכללה בצבור.** דנדחית מפני קרבן צבור, דכתיב במועדו ואפילו בשבת ואפילו בטומאה, וכיון דהיקלת אצלה לכך, היקלת אף ביחיד שלא הותרה אצלו לכתחילה בלא ציץ ירצה הציץ עליה (פסחים טז:) **אבל ערל.** שמתו אחיו מחמת מילה. וכן אונן ששימש, וכן מי ששימש מיושב, דכל הני כולהו קים להו בהו דמחלי עבודה, אפילו הכי ליתנהו במיתה אלא באזהרה (סנהדרין פג.): ע"כ מעמ' קודם

אין מלמדין. מדלא כתיב אחד וגמור כולהו מיניה (קידושין כד.). מדהדר כתביה לאידך ולא ילפא מחבריה, ש"מ דקרא דוקא הני קאמר (פסחים מה.) **הואיל ורצפה מקדשת.** בית המוקד לשכה גדולה היא שהכהנים מתחממין שם במדורות אש הנסקת תמיד מפני שמהלכים יחפים על רצפת שיש בעזרה כדאמרינן בזבחים הואיל ורצפה מקודשת דכתיב קדש המלך את תוך החצר וכלי שרת מקודשים דכתיב וימשחם ויקדש אותם, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ כו' (שבת יט:): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת.** ולקח הכהן וזרק הכהן בעינן, דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים (ערובין קג:) **לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה.** דבעינן לעמוד לשרת, ואין זה עמידה (פסחים סה:): **רגלו אחת על הכלי כו'.** כהן העומד על גבי כלי או על גבי אבן או שום דבר החוצץ בינו לבן הרצפה ועבד עבודתו פסולה, דכתיב (דברים יח) ושרת ככל אחיו הלוים העומדים, שתהא עמידתו כשאר אחיו (שבת צג:) **נתינה.** מתנת הקרן למזבח: **וכי נאמרה יד בקבלה.** כלומר וכי נאמרה אצבע בולקח והלא בונתן הוא אמור (מנחות יט.):

שיטה מקובצת

שני כתובין. פ"ה וה"ה כו' אלא משום דמחוסר בגדים ל) כו'. וזה דוחק דכ"ש דבאים כאחד. ולפי מה שפרשתי [לעיל בהא] דמטעם זרות פסלינן ליושב, כמו כן מחוסר בגדים ושלא רחוץ רגלים פסול מטעם זרות, ומה דלא נקיט זר ונקט הני דתנינן דלא ילפינן מיתה [בהם] אפי' היכא דידעינן [דפסולים משום] זרות כגון יושב אי לא כתיב מיתה בגופייהו וכגון מחוסר בגדים ושלא רחוץ רגלים אע"ג (דפסלינהו) [דפסולייהו] משום זרות לא הוי בהו מיתה אי לאו דכתיב בגופייהו. ומתוך כך ניחא הא דקשה דלמה איצטריך למכתב מיתה בגופייהו תיפוק ליה משום (דפסלינהו) [דפסולייהו] מטעם זרות ובזרות כתיב מיתה, והילכך ניחא משום דכל עיקר מיתה שנכתבה בגופייהו היינו לאשמועינן בעלמא דהנך דפסלי מטעם זרות ליכא בהו חיוב מיתה כיון דלא כתיב בגופייהו (מהר"פ):

עין משפט נר מצוה

עד ב מיי' פ"ה מהלכות ביאת מקדש הלכה יח:
עה ג מיי' שם הלכה יט:
עו ד מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הלכה י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומקבל ביה אלא: (ב) תוס' ד"ה הואיל וכו' וי"ל דהתם איירי כגון דכריך לולב בסודרא ונוטל הסודר בידו דהא ודאי לא הוי לקיחה אלא היכא דכריך ליה ללולב:

לעזי רש"י

מאניק"ו אנש"א. אוזן, ידית (של כלי).

שינויי נוסחאות

א] מלמדין מאי איכא למימר הא איכא שתויי יין נמי דהוי ליה שלשה ושלשה כתובין הבאין כאחד לד"ה (ע"פ ש"מ וכתה"י): ב] פסל (פרי"ד, וכ"ה במתני'): ג] בכתה"י כלים: ד] באצבעו (כתה"י, וכ"ה במקרא): ה] אתי (פרי"ד וכתה"י), ועי' אמרי לרופה דהק' הא אביי נסתלק קודם שנולד רב אשי. ועי' באות שאח"ז: ו] הדבר ברור כשמש דצ"ל אבוה. והוא רב אשי רבו של ר' ינאי ואביו של רב סמא. וכן הגיה הרש"א ז"ל בשם בעל המאור ז"ל בחגיגה ו א ע"ש היטב ותבין שמתיבת אבוה לתיבת אביי נקל לטעות (מנחת יהודה). ור' באות שלפנ"ז: ז] ס"א דתרוייהו מחלי עבודה וכתיב בהו מיתה כדאיתא בסנהדרין וה"ה נמי דהוי מצי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובים הבאים כאחד, דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיב ביה מיתה אלא משום דזר הוא. וחדא מינייהו נקיט (ש"מ, וכ"ה בכתה"י): ח] ס"א מקדשת האדם לעבוד עבודה שם, דאינו יכול לעבוד במקום אחר. ויש גורסין הואיל ורצפה מקודשת כלומר לעמוד וכו' (ש"מ). ובכתה"י של רש"י הגי' מקודשת, וכן לקמן בד"ה וכלי שרת מקודשין. וכן גרים רש"י שבת יט ע"ב ולג ע"ב. ועי' רש"ש וראש המזבח: ט] עי' באות שלפנ"ז: י] אחת מאבני הרצפה מקביעותה ומתנענעת לכאן ולכאן, הס"ד. ומה"ד נעקרה והשאר נמחק (ש"מ וצ"ק): יא] שהיו מקדשין (ש"מ): יב] צ"ל ולדורשו (ש"מ, כי"ב וג'): יג] אבל מאצבע לא יליף לה ימין ולקמן בעי כו' (ע"פ ד"ו, ב"ש, וכי"י): יד] ג"ש דלקמן דילפינן כצ"ל (ש"מ): טו] בה נמחק (ש"מ): טז] שהיא (כי"י): יז] בכי"פ הוה אמינא למידרשיה. ובכי"י הוא דאיכא. ובגליון הוי איכא: יח] דכתביה שהוא כצ"ל (ב"ש): יט] מייתרא (ש"מ): כ] צ"ל מבנין אב (ש"מ). נ"א מחדא (בה"ז). נ"א במה מצינו (גליון): כא] צ"ל ובסנהדרין (שמכ"י ורש"ש): כב] נלצ"ל מקודשת. ועי' אות ח': כג] אבל מה כצ"ל (ש"מ): כד] גי' ש"מ וי"מ הואיל וכו' והד"א: כה] צ"ל בכלי (ד"ו): כו] מ"ש דחשיב ליה וכו' ההוא נמי דכריך כצ"ל (ש"מ): כז] בסודרא ונוטל שני ראשי הסודר ובאותו ענין כו' (ש"מ): כח] יש למחוק תירוץ זה דלפ"ד כ"ש דקשיא דרבה אדרבה עי"ש בסוגיא (צ"ק וח"נ ועע"ש): כט] צ"ל דהוי (שמכ"י): ל] נר' למחוק תיבות דמחוסר בגדים, ולגרוס אלא משום דזר הוא כו'. ועי' תד"ה אימא ולעיל אות ז:

ליקוטים

הואיל ורצפה מקדשת כו'. ר"ל העזרה תקדש הנכנס בתוכה כמו שמקדשין כלי שרת הדבר הנכנס בהן מה כלי שרת אין דבר חוצץ בינו לבין הכלי אף קרקע לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה בין שיהא החוצץ כלי או אדם או בהמה. (רמב"ם בפהמ"ש) כל כהן העוסק בעבודה צריך שיהו רגליו עומדות על הרצפה כך שנינו בזבחים הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת ר"ל שאם היה דבר חוצץ בין ידיו ובין הכלי שעובד בו פסול, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, מעתה היה עומד על גבי בהמה ועל גבי כלים או על גבי רגל חבירו פסל. שמא תאמר והרי רגל חבירו מין במינו הוא, מכל מקום אין חבירו מבטלו אצלו עד גמר עבודה אלא דעתו לסלקו לשעתו ואף כשתאמר שיבטלהו בהדיא בטלה דעתו ולא בטלה רגלו. (מאירי יומא נח.)